

A MINITEX elektronikus üzenettovábbító és postafiókrendszer

A minitexrendszer felhasználói – amellyel, hogy egymás postafiókjába üzenhetnek – telexezési és faxozási lehetőséghez jutnak bármely telefonkészülékről. A minitex megfelelő kommunikációs eszköz mindazok számára, akik munkájuk során gyakran változtatják helyüket, akik időben kötetlen munkát végeznek, vagy akiknek nem éri meg önálló telex- vagy telefaxkészüléket üzemeltetni. A rendszer szolgáltatásai hordozható, tolltartó méretű miniatűr terminállal vagy IBM-kompatibilis mikroszámítógéppel egyaránt igénybe vehetők.

A MINITEX sajátos elektronikus üzenetközvetítő és postafiókrendszer, amely nem tartozik sem az elterjedt, sem a szabványos elektronikus levelező (E-MAIL) rendszerek sorába.* Az általa nyújtott újszerű üzenési lehetőségek azonban hasonlóak a nagy rendszerek szolgáltatásaihoz, így a minitex akár a hazai nyilvános üzenetkezelő rendszer előhírnökének is tekinthető.

A minitex a következő (ékezet nélküli) üzenési lehetőségeket nyújtja:

- ▶ a bejegyzett felhasználók üzenetet küldhetnek telexállomásoknak,
- ▶ a bejegyzett felhasználók szöveges üzenetet küldhetnek telefaxállomásoknak,
- ▶ a bejegyzett felhasználók üzenetet hagyhatnak egymás elektronikus postafiókjában. Bármely felhasználó tetszőleges időpontban lekérheti postafiókjának tartalmát,
- ▶ a telexállomások üzenetet hagyhatnak bármelyik bejegyzett felhasználó postafiókjában.

A minitexszolgáltatást 1989. február 1-jén nyitotta meg a Magyar Távközlési Vállalat Táviró és Adatátviteli Igazgatósága. 1991. október 1-jétől a szolgáltatást a PLEASE Adatátviteli Szolgáltató Kft. vette át.

A rendszer felépítése az 1. ábrán látható. A minitexközpont öt vonallal csatlakozik a távbeszélőhálózathoz. A vonalak PBX-sorozatba vannak kötve, azaz a bejövő hívásoknál a telefonközpont az első szabad vonalat kapcsolja. A telexhálózathoz három kimenő és két bejövő vonallal csatlakozik, végül van három (kimenő) telefaxcsatlakozása is.

A minitexközponttal kommunikálók két csoportba oszthatók: a bejegyzett felhasználók, vagyis az elektronikus postafiókok bérlői, továbbá a telex- és telefaxállomások – a rendszerben külön be nem jegyzett – tábor. A telexállomások adhatnak és vehetnek üzenetet, míg a telefaxkapcsolat természetesen

egyirányú, vagyis a központ képes a postafiókbérlők által feladott szöveges üzeneteket telefax formátumra átalakítva elküldeni, telefaxállomásról azonban nem lehet dokumentumokat beadni a rendszerbe.

A rendszer alapsejtje az elektronikus postafiók, amelynek élete akkor kezdődik, amikor a "rendszeroperátor"-nak nevezett kezelő az előfizetőt bejegyzí a minitexközpontban. A bejegyzéskor megadják a postafiók nevét és jelszavát, továbbá a hozzá rendelt jogokat (pl. telexküldési vagy faxküldési jog) és egyéb jellemzőket. A név nyilvános, hiszen ennek alapján kaphat üzenetet, a jelszót viszont csak a postafiók bérlője ismeri, és a titkosság megőrzése érdekében azt bármikor meg is változtathatja.

A minitex egyszerűen megtanulható, könnyen használható parancsok révén számos szolgáltatást nyújt, amelyeket az alábbiakban mutatunk be.

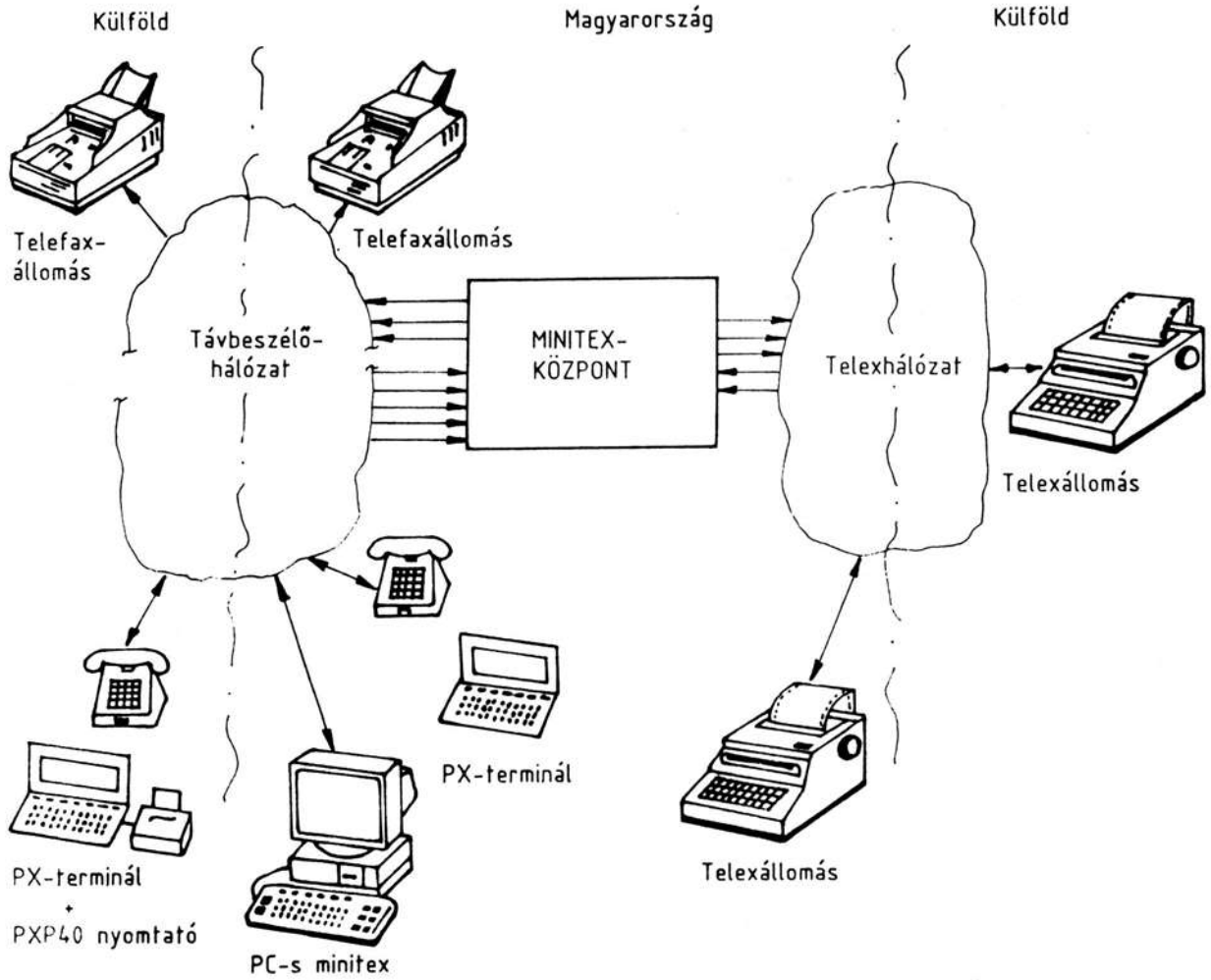
Üzenetküldés

Egy postafiókbérlő üzenetet küldhet másik postafiókba, telexállomásra vagy telefaxállomásra; ugyanazt az üzenetet egyszerre több címre is elküldheti. Szükség esetén 1-től 255-ig megadható az őrzési napok száma is (hiányában ezt a rendszer 30-nak veszi). Ha ugyanis egy üzenetet az utolsó címzett is elolvasott, akkor a rendszer két nap ráhagyással törli, egyébként addig marad meg, amíg az őrzési napok száma le nem telik.

Az üzeneteket a központ egyedi sorszámmal azonosítja, amelyet az üzenet elfogadását jelző válaszában közöl a feladóval.

A telexre vagy telefaxra küldött üzeneteket a minitexközpont meghatározott stratégia szerint próbálja továbbítani, sikertelenség esetén ismételi. Ha a kézbesítés megtörtént, vagy lezajlott az utolsó kísérlet is, a telex- vagy a faxküldésről nyugta készül, amelyet a rendszer elhelyez a feladó postafiókjában. A nyugta – amely a közönséges üzenetekkel megegyező módon kérhető le – tartalmazza a sikeresség vagy a sikertelenség tényét, sikeresség esetén a kézbesítés dátumát és időpontját, továbbá a hívás időtartamát, sikertelenség esetén pedig az ok megjelölését.

* Az elektronikus levelezésről a *Könyvtári Figyelőben* olvashatnak (37. köt. 4. sz. 1991). Nagy Miklós: Az ELLA elektronikus levelező rendszer (p. 588–591.); Kokas Károly: A könyvtáros elektronikus környezete (p. 577–586.).

1. ábra A minitexrendszer felépítése

Telexállomásról közönséges telexhívással adható be a postafiókba üzenet, mindössze a telex szövegében kell elhelyezni egy kulcsszót és a címzett postafiók nevét. Helytelen címzés esetén a rendszernyomtatóra kerül az üzenet, amit az operátorok megpróbálnak manuálisan irányítani.

Informálódás az elküldött üzenetekről

A feladó informálódhat az általa küldött üzenetekről, hogy a címzett elolvasta-e, és mikor.

Informálódás az kapott üzenetekről

A postafiókban összegyűlt üzenetekről a postafiókból szelektív módon informálódhat. Érdeklődhet az új, még le nem kért üzenetekről; a legújabb, még le nem kért üzenetről; és valamennyi – a postafiókban lévő – üzenetről. Válaszként a központ megadja a kérdéses üzenet feladóját, hosszát, a feladás dátumát és időpontját.

Üzenetek lekérése

A postafiókban összegyűlt üzenetek lekérése is szelektív módon végezhető. A választás lehetőségei itt a következők: új üzenetek, a legújabb, még le nem kért üzenet, az új és az utolsó órában lekért üzenetek (mentőparancs terminálhibák, ügyetlen használat esetére), az összes benn lévő üzenet, továbbá egy vagy több üzenet a sorszám alapján.

Üzenet másolása, törlése

A feladott vagy kapott üzeneteket az arra jogosultak, tehát a címzett vagy a feladó a sorszám alapján utólag más címzetteknek is átadhatja anélkül, hogy magát az üzenet szövegét újra beküldjenék.

A feladó törölheti az általa beadott üzeneteket.

Informálódás a felhasználókról

A minitex szolgáltatásai közt beépített "elektronikus minitexnévsor" is szerepel. Tól-ig határok közé fogva szelektíven lekérhetők a postafiók nevei és felhasználóik megnevezése.

Szövegfájlok lekérése

A rendszer különféle közhasznú szövegfájlokat tartalmaz, például a parancsok gyűjteményét (LEIRAS). Ezeknek listájáról a felhasználók informálódhatnak, ill. bármelyik szöveget lekérhetik.

A minitex elsősorban a speciálisan erre a célra kifejlesztett PX1000 vagy a PX2000 típusú miniatűr terminálokkal használható (a felhasználók többségének egyelőre ilyen van). A szolgáltatás megnyitása óta azonban több új megoldást is kifejlesztettek, amelyek lehetővé teszik, hogy PX-terminál nélkül, közvetlenül IBM-kompatibilis mikroszámítógéppel is használni lehessen a rendszert. Azok számára pedig, akiknek van PX-termináljuk, de PC-t is használnak, készült egy program, amely kényelmessé teszi a mikrogép és a PX-terminál közötti mindkét irányú szövegátvitelt.

A következő példán – PX1000-es készüléket feltételezve – áttekintjük, mennyire egyszerű a minitex használata. A felhasználó belép egy üres szövegblokkba, és beírja a megfelelő parancsot, pl.:

RECEIVE NEW,

aminek jelentése: kérem az új üzeneteimet. A parancs a kezdőbetűvel is rövidíthető, tehát egyszerűen "R N" is írható. Ezek után – ha a terminál megfelelően be van állítva – nem kell mást tenni, mint megnyomni egy nyomógombot, és lecsukni a készülék fedelét, majd feltárcsázni a minitexközpont telefonszámát. A központ a telefaxoknál is jól ismert két másodperces sípoló hanggal jelentkezik. A hang megszűnése után a készülék alján lévő akusztikus csatolót szorosan oda kell illeszteni az előző nyomógombot. A terminál adni kezd, melyet a nyomógomb melletti piros lámpa villogása is jelez. Az adás befejeztével a központ feldolgozza a parancsot, és elkészíti a megfelelő választ (kb. tíz másodperc). Ezalatt az akusztikus csatolót át kell helyezni a kézibeszélő hallgatójára. A vétel befejeztét a lámpa kialvása jelzi. Ezután felnyitható a terminál fedele. Bármelyik billentyű lenyomására előjön a vett szöveg, példánkban a felhasználó új, még lekérletlen üzenetei, annak híján a NO MESSAGES (nincs új üzenete) szöveg. A központ válaszai angol és magyar nyelven egyaránt rendelkezésre állnak (a válaszok nyelvét a felhasználó választja meg az igényléskor).

Mind a PX1000, mind a PX2000 terminál egy-egy speciális feladatkörre kialakított mikroszámítógép, sok egyszerű kivitelű perifériával. A beépített perifériák: a billentyűzet, az LCD-kijelző és az akusztikus modem. Külső perifériaként a terminálok soros port-

jain keresztül elsősorban nyomtató vagy PC csatlakoztatható. A PX1000-hez kapható egy közvetlenül illeszthető PXP40 típusú zsebnymtató.

A PX-zsebterminálokba beépített és a minitexközpont által kezelt kommunikációs forma IBM-kompatibilis PC-vel történő emulálására a következő megoldások születtek:

RSITP-CMAIL programcsomag

A programcsomaghhoz be kell szerezni egy külső modemet, amely a PC soros portján csatlakozik.

VITEX-PC

A VITEX-PC, amely egy erre a célra kifejlesztett speciális modemkártya és a menüs vezérlőprogram együtteséből áll, komplett minitexmegoldást nyújt, mivel más kiegészítésre nincs szükség a PC-hez. A hívást automatikusan felépíti.

COMPSERV MINITEX (CMTX)

A CMTX egy megfelelően átalakított Discovery modemből és a menüs vezérlőprogramból áll. A hívást automatikusan felépíti. Széles körű szolgáltatáskészletével univerzális megoldást ad.

A minitex díjai rendkívül kedvezőek. 2000 Ft egyszeri belépési díj mellett a havi fix díj 800 Ft. A telex- és telefaxtovábbításért a normál díj mellett sikeres továbbításként 5 Ft hálózati átmeneti díjat kell fizetni. Végül a tárolási díj naponta, megkezdett 1000 karakterenként 4 Ft.

Az üzembe helyezés és a szolgáltatás megnyitása óta a felhasználói igényekhez igazodva a központ különféle mennyiségi és minőségi bővítésen és továbbfejlesztésen ment keresztül (legutóbb a telefaxra üzenés lehetőségével). A minitex kezdetben nagy népszerűségnek örvendett, és a felhasználók száma gyorsan nőtt, később azonban megtorpant. Jelenleg kb. 430 postafiók van bejegyezve. A telefaxra üzenés lehetősége várhatóan újra meg fogja növelni a minitex-előfizetők számát. A jelenleg üzemelő központ kb. 1000 postafiókot tud kiszolgálni, ami azt jelenti, hogy kapacitása még félig sincs lekötve.

A tapasztalatok alapján a minitex népszerű és jól használható rendszer. Rendkívüli mobilitást nyújtó termináljai révén jó kommunikációs eszköz mindazoknak, akik munkájuk során gyakran változtatják helyüket, akik időben kötetlen munkát végeznek, vagy akik egyéb módon nem tudnák elérni egymást. Akik pedig nem igénylik a mobil terminált, azok számára rendelkezésre állnak a fentebb említett PC-s megoldások.